

Geloof in Jezus behoedt Rikkert Zuiderveld voor cynisme

'Socialisme en christendom hebben veel gemeen'

Muzikant, maatschappijcriticus en woordkunstenaar. Rikkert Zuiderveld (1947) is meer dan schrijver en zanger van de christelijke kinderliedjes die hij samen met zijn vrouw Elly ten gehore brengt. Op NPO Radio 1 draagt hij wekelijks een sonnet voor als commentaar op het nieuws. Hij schrijft liedjes voor volwassenen. Zijn scherpe oneliners, spreuken en aforismen zetten aan tot denken of lachen. 'Sommige mensen prijzen God zo luidruchtig, dat ze Hem niet meer aan de deur horen kloppen.'

Theo Brand

Als enigen in het dorp waar zij woonden, hadden ze die PSP-poster met koe en blote vrouw voor het raam hangen. Het was 1971. Elly Nieman en Rikkert Zuiderveld hadden een baby - later volgden nog twee kinderen en een pleegkind. Ze woonden in een klein boerderijtje in de Betuwe. Ze waren veelbelovende artiesten en omhelsden het antiburgerlijke hippiebestaan. In Amsterdam hadden ze elkaar ontmoet en daar maakten ze eind jaren zestig deel uit van een nieuwe generatie artiesten en kunstenaars onder wie Boudewijn de Groot, Armand, Jop Pannekoek, Lennaert Nijgh en Ramses Shaffy. In de hoofdstad waren Rikkert en Elly - elk op hun eigen manier - bekend geworden; in de Betuwe zochten ze samen rust en ruimte. Vegetarisch eten, macrobiotiek, yin en yang: ze leefden principieel en bewust. Ook blomen hoorde erbij. Niet stiekem maar altijd samen in een kring. Vanuit Amsterdam kwam weinig bezoek. Wel was er opvang voor tijdelijk ontheemden, mensen die er geestelijk of fysiek doorheen zaten. 'Ik vind nog steeds dat veel elementen van dat zogenaamde hippiebestaan niet slecht zijn. Zeker in de ratrace van nu denk ik dat mensen er een stuk rustiger van zouden worden,' blikt Rikkert terug.

Commune

De elpees die ze uitbrachten zoals *Parsifal* en *Adem* waren spiritueel en mythisch van karakter. En ook toen al maakten ze muziek voor kinderen, zoals onder meer de elpee *Het Oinkbeest* (1972). Van de Betuwe verhuisden ze naar Uffelte in Drenthe, uiteraard weer in een vrijstaand boerderijtje. Het idealisme groeide, maar ook de

teleurstellingen. Hun gastvrije huis veranderde in een soort commune van achttien mensen: allemaal stellen met kinderen die deels in een woonwagen of een tipi in de tuin woonden. Rikkert: 'Veel ging goed. Maar er was ook profiteergedrag en er kwamen randfiguren bij, ook verslaafden en psychiatrisch patiënten. Toen werd het moeilijker. Bij thuiskomst lagen er soms wildvreemden in ons bed die vroegen: 'Woon jij ook hier?'. Blomen werd een vlucht. Ze waren elkaar kwijt en ook de weg in hun zoektocht naar de zin van het leven. 'We waren werkelijk op,' zegt Rikkert. De commune werd opgeheven en in een autobusje begon de reis naar India. In Zuid-Frankrijk werd de tocht afgeblazen, ook omdat zoon Robin (toen 5 jaar) protesteerde. Hij verlangde naar school en een gewoon leven. De jonge ouders zaten geestelijk aan de grond. Rikkert zocht en las in de Bijbel. 'Ik wist dat er iets moest zijn dat waar was. Maar het beeld dat ik van het geloof had, was niet florissant. De levensstijl van christenen die ik kende, sprak me totaal niet aan. Je kreeg me voor geen goud de kerk binnen. Rob en Willie, oude communevrienden die een bekering hadden meegemaakt, kwamen op ons pad. Ze leefden in zelfgemaakte huifkar en trokken ermee rond. Zij overbrugden voor ons de afstand tussen het geloof dat we wilden en de conventies die we niet wilden. Een paar dagen later brandde hun huifkar totaal af. Het stel trok bij ons in, tot ze een huis vonden waar ze ook mensen opvingen. Nog steeds zijn we met hen bevriend.'

Menswording van God

1975 Werd het jaar van overgave en de bekering. Voor familie, vrienden en veel fans was het moeilijk te bevatten. Sommigen zagen het als verraad. Hoe dan ook: het geloof in Jezus bracht Elly en Rikkert hoop, stabiliteit en vertrouwen. Later formuleerde Rikkert het zo in een aforisme: 'Bijna iedereen is het erover eens dat Jezus zo ongeveer de meest hoogstaande figuur uit de geschiedenis is. Wie zegt een volgeling van Hem te zijn, wordt als achterlijk beschouwd.' Ze kwamen in een nieuwe, evangeli-

De omgekeerde wereld

Het levensverhaal van Elly en Rikkert is in 2006 te boek gesteld door journalist Herman Veenhof onder de titel 'Vrije Vogels. De omgekeerde wereld van Elly en Rikkert Zuiderveld'. Hierin komen naast het duo zelf, ook anderen aan het woord zoals socioloog en publicist Herman Vuijsje met wie Rikkert op de middelbare school bevriend was, Freek de Jonge die ook zijn levenspad kruiste, en artiesten als Boudewijn de Groot en Lenny Kuhr die samenwerkten met Elly en Rikkert. Het boek is gebruikt als belangrijke bron voor een aflevering van het tv-programma *Andere Tijden* in 2006 over het artistieke duo als icoon van het hippiedom, en de culturele broedplaatsen in Amsterdam en Haarlem waar Elly en Rikkert in de jaren zestig doorbraken.

sche, omgeving terecht. Christelijke conventies en beperkingen speelden bewust of onbewust een rol. Het geloof is anno 2015 minder vastomlijnd dan in die begintijd. Rikkert is bijvoorbeeld geen principieel voor- of tegenstander van abortus-in-alle-gevallen: 'Elke vrouw, elke situatie is uniek.' Optreden doen hij en Elly even makkelijk voor kinderen in een protestants-christelijk bolwerk, op een Vlaamse toogdag voor humanisten als in een roze viering. Centrale boodschap: je mag er zijn. Rikkert zit voor het gesprek met *De Linker Wang* aan de eettafel in zijn woonboerderij in de buurt van Vledderveen, op de grens van Drenthe en Friesland. Elly is alternatief gekleed in het paars en schenkt een glas rode wijn in voor de interviewer, voor Rikkert en haarzelf. De sfeer is hartelijk en gastvrij. 'Op de liefde', zegt Elly. Er wordt geproost. Op de vraag wie Jezus voor hem is, antwoordt Rikkert: 'De afdruk van Gods wezen, een Grote Broer. Zo komt wat ver weg is, dichtbij. Door de menswording van God, kunnen mensen Zijn kwetsbaarheid ervaren.' Dat brengt hem ook bij de actualiteit: 'De grote stromen mensen die uit het Midden-Oosten naar Europa vluchten. Ze kunnen het niet meer aan. Paniek,

politie. De schrik slaat je om het hart. De grenzen sluiten, dat kan natuurlijk niet. Maar persoonlijk kun je zo weinig. Als je ziet hoeveel er mis gaat... dat geeft gevoelens van machteloosheid. De hoop vanuit het evangelie helpt mij om naar de toekomst te kijken en te doen wat je kunt doen.' Verschillende keren gingen Elly en Rikkert naar Kenia en Ghana. Vrienden doen daar ontwikkelingswerk en bieden samen met de oorspronkelijke bewoners hulp aan straatkinderen. 'We mochten zingen en muziek maken met de kinderen. Zo lever je een kleine bijdrage. Die projecten gaan met vallen en opstaan natuurlijk. Het blijft Afrika. Maar mensen hebben hoop en doen wat ze kunnen.'

Pacifisme

Bij een geloofsgemeenschap is Rikkert niet aangesloten. Voor kerkelijke instituten is hij altijd huiverig gebleven. 'Veel gemeenschappen zijn kerkje aan het spelen. De geschiedenis laat zien hoe grote instituten vergroeiën met de macht. Daar gaat heel veel fout. Mensen beginnen met goede bedoelingen, maar dat slaat al gauw om in machtswellust.' Als jongeman wist hij de militaire

dienstplicht te ontlopen en werd afgekeurd om 'psychologische redenen'. 'Ga jij maar met je meisje in een hutje op de hei wonen' kreeg hij te horen. Het pacifisme bleef hij zijn hele leven trouw. Het volgen van Jezus speelt daarin een rol, maar zijn humanistische-socialistische opvoeding niet minder, stelt Rikkert. Zijn vader was onderwijzer en een traditioneel sociaaldemocraat. Zijn broer werd PvdA-wethouder. 'Ik ben grootgebracht met waarden als barmhartigheid en vrede: dezelfde waarden als die uit het evangelie. Ook respect voor andersdenkenden speelde een rol bij ons thuis. We waren beslist niet antireligieus. Ik moet lachen hoe het Humanistisch Verbond zich nu profileert met de slogan 'Zonder uw steun is het humanisme aan de goden overgeleverd'. Overgeleverd dus aan goden die niet bestaan. Wat een grap!' 'Socialisme en christendom hebben in beginsel meer met elkaar gemeen dan mensen vaak beseffen. Kijk naar de christenge-meenten in de eerste eeuw. Alle bezittingen werden onderling verdeeld, dat lijkt toch veel op het socialistische ideaal.' ●

Aforismen

Wie denkt dat de scheidslijn tussen goed en kwaad parallel loopt aan die tussen christenen en niet-christenen, is naïef of christen, en waarschijnlijk allebei

Een mens is nooit te fout om te leren

Kunt u ook de ontwikkelingen in de wetenschap niet meer volgen? Troost u, het is wederzijds.

Het ergste van dakloos zijn is, dat je niet kunt meedoen aan de postcodeloterij

Godsvertrouwen: de zeespiegel stijgt en Nederland zingt.

Bron:
De slimme Rikkert. Oneliners, spreuken, aforismen.
Rikkert Zuiderveld. Uitgeverij Brandaan, 2015.

Foto: Paul Klein